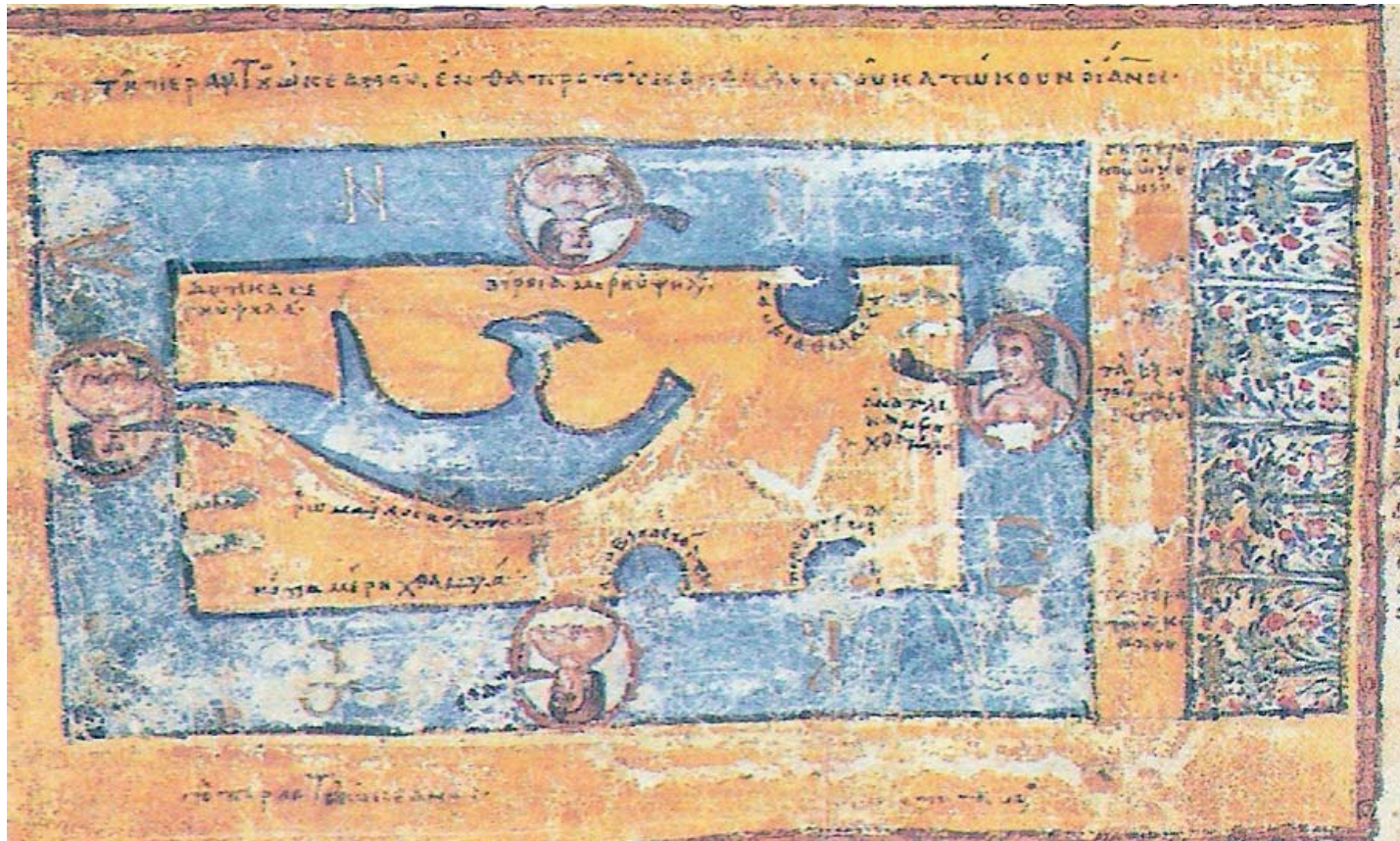

Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

- ❖ Για 11 ολόκληρους αιώνες το Βυζάντιο υπήρξε το πιο πολιτισμένο κράτος του μεσαιωνικού κόσμου. Αναχαίτισε τις βαρβαρικές επιδρομές, διατήρησε και εμπλούτισε την αρχαία ελληνική κληρονομιά, και με τους θεσμούς του, την κρατική του οργάνωση, την παιδεία του, την νομοθεσία και την τέχνη του επηρέασε αποφασιστικά Ανατολή και Δύση.
- ❖ Φορείς του βυζαντινού ελληνικού πολιτισμού ήσαν: οι έμποροι και ναυτικοί, οι διπλωμάτες, οι στρατιώτες.
- ❖ Ήταν οι βυζαντινές πριγκίπισσες, που σαν σύζυγοι ξένων ηγεμόνων μετέφεραν τα ελληνοχριστιανικά ήθη και έθιμα στις χώρες τους και ήσαν υπόδειγμα τρόπου ζωής για τους λαούς τους αυτές και η πολυπληθής ακολουθία τους. Ακόμα και οι αιχμάλωτοι διέδιδαν τον χριστιανισμό και τον ελληνικό τρόπο ζωής κατά την διάρκεια της αιχμαλωσίας τους. αλλά οι σπουδαιότεροι και πλέον οργανωμένοι ήσαν οι κληρικοί και οι μοναχοί του Βυζαντίου, που ήσαν οι κατ' εξοχήν ιεραπόστολοι.
- ❖ Η διάδοση του χριστιανισμού και του πολιτισμού στην κεντρική Ασία και Άπω ανατολή χαρακτηρίσθηκε σαν 2η κατάκτηση της Ασίας μετά την 1η από τον Μ. Αλέξανδρο.
- ❖ Παλαιστίνη, Γάζα, Λιβύη, Αιθιοπία, Αίγυπτος, Νουβία, Γότθοι, Αβασγοί, Πόντου, Καύκασος, Γεωργία, Αρμενία, Συρία, Μεσοποταμία είναι οι περιοχές, όπου έφτασε το Βυζάντιο.

- ❖ Ο Κοσμάς ο Ινδικοπλεύστης ο βυζαντινός γεωγράφος του 6ου αι. γράφει στην «Χριστιανική τοπογραφία» του ότι «και επί Βάκτροις και Ούννοις και Πέρσαις και λοιποῖς Ἰνδοῖς και Περσαρμενίοις και Μήδοις και Ελαμίταις και πάση τη χώρα Περσίδος, και εκκλησίαι ἄπειροι και χριστιανικοὶ λαοὶ πάμπολλοι και μάρτυρες πολλοὶ και μονάζοντες ησυχασταί».
- ❖ Βεβαίως ο χριστιανισμός, σε πολλές από αυτές τις περιοχές, ξεριζώθηκε από τους μουσουλμάνους.
- ❖ Εικ.Η χριστιανική Τοπογραφία του Κοσμά του Ινδικοπλεύστη.Χάρτης του Κόσμου.
- ❖ Αρχές 11ου αι.Βιβλιοθ.Μονής Σινά.

Άραβες

- Οι Άραβες ακόμα και όταν επεκράτησε ο μουσουλμανισμός είχαν στενή επαφή με το Βυζάντιο από όπου ζητούσαν οι Χαλίφες συνεχώς δασκάλους και μαθηματικούς, διότι από το Βυζάντιο οι Άραβες έμαθαν την κρατική οργάνωση και γνώρισαν την αρχαία ελληνική φιλολογία και επιστήμη, τις οποίες μετέφεραν στην Ευρώπη.
- Εικ. Μικρογραφία από την χρονογραφία του Ι. Σκυλίτζη, όπου εικονίζονται βυζαντινοί αποκρισάριοι του αυτοκράτορος Θεοφίλου προσερχόμενοι στον Αλ Μαμούν.
- (Μαδρίτη, Εθν. Βιβλιοθ.)

Μοραβοί – Σέρβοι – Βούλγαροι - Ρώσοι

- οι Μοραβοί, (σημερινή Τσεχία και Σλοβακία) ,οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι δέχθηκαν επίσης από το Βυζάντιο τον ελληνικό πολιτισμό. Οι Θεσσαλονικείς αδελφοί Κύριλλος και Μεθόδιος είχαν δύσκολο έργο στους Σλάβους ,διότι αντιμετώπιζαν άγνοια και δεισιδαιμονία. Παρ'όλα αυτά δημιούργησαν αλφάβητο ειδικά γι'αυτούς. Το ίδιο συνέβη και με τους Ρώσους. Με την δημιουργία του αλφαβήτου απέδειξαν οι βυζαντινοί ότι ήσαν εμπνευσμένοι από το ελληνικό τους πνεύμα ,το δημοκρατικό και φιλελεύθερο, το οποίο σέβεται την οντότητα ατόμων και εθνών, διαφορετικά ,αν αυτό δεν συνέβαινε, θα τους υποχρέωναν να μιλάνε ελληνικά .

Βαλκανικοί λαοί και Ορθοδοξία

- Οι Βαλκανικοί λαοί λόγω της επαφής τους με την βυζαντινή παράδοση με την οποία ανατράφηκαν ,κατόρθωσαν να αποκτήσουν εθνική ταυτότητα με την οποία διαφύλαξαν στην τουρκοκρατία τους λαούς τους και πέτυχαν τον 19ο αι .να κερδίσουν την ανεξαρτησία τους.
- Η Ορθοδοξία που αποτελεί την προσωποποίηση της βυζαντινής πνευματικότητας ,έδωσε την δυνατότητα και στην Ρωσία να ενωθή και έτσι να γίνει η μεγάλη δύναμη με την βυζαντινή κληρονομιά ,που την διατήρησε στους αιώνες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι επί 200 χρόνια οι μητροπολίτες της Ρωσίας ήταν Έλληνες!
- Το Βυζάντιο έδωσε στους λαούς αυτούς τα πάντα ,θρησκεία ,τέχνη, λογοτεχνία, κρατική οργάνωση,έδωσε σαν πρότυπα τα ελληνικά κείμενα, που τα μετέφραζαν οι μοναχοί ,που έτσι προετοίμασαν την γέννηση της εθνικής φιλολογίας του καθενός λαου.Για όλους αυτούς το Βυζάντιο ήταν ο μεγάλος παιδαγωγός ,ο μεγάλος μύστης.

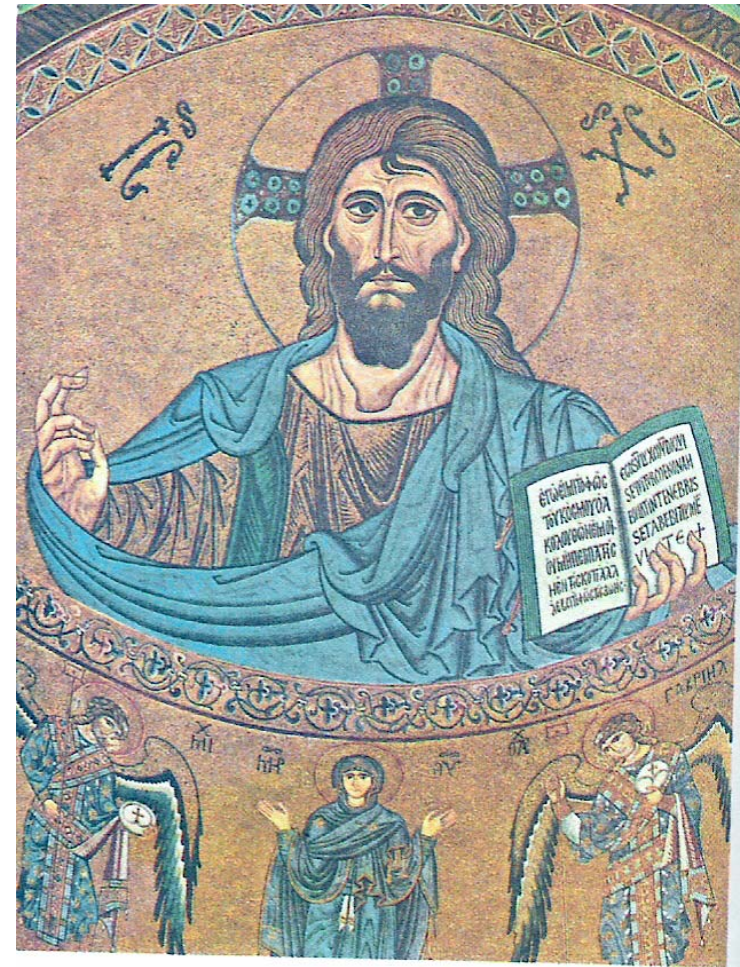
Η πνευματική ακτινοβολία του Βυζαντίου δεν περιορίζεται μόνο στην Ανατολή και στους Σλαβικούς λαούς αλλά φθάνει ως τα τελευταία άκρα της δυτικής Ευρώπης.

Αγγλία

- Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος γράφει: «και αι βρεταννικαί νήσοι ησθάνθησαν την δυναμιν του λόγου, διότι και εκεί εκκλησΐαι και άγΐαι τράπτεζαι έχουν ανεγερθη. Πρώτος επΐσκοπος Καντερβουρίας ήταν ο Αυγουστίνος το 604 μ.Χ., ο μετά απ' αυτόν Θεόδωρος το 669 έριξε τα πρώτα σπέρματα ενότητας των Άγγλων και συνεκαλεσε σύνοδο, γεγονός πρωτάκουστο για την Αγγλία. Συνέταξε συλλογή διατάξεων για την ρύθμιση του εσωτερικού βίου της εκκλησίας, καθιέρωσε σε όλη την Αγγλία το εκκλησιαστικό άσμα και καλλιέργησε το κήρυγμα. Ίδρυσε μονές, βιβλιοθήκες και θέσπισε κάθε μονή να ιδρύει σχολείο και ναό. Επίσης έθεσε τα θεμέλια των κλασικών σπουδών στην Αγγλία.

Ιταλία

- Ο βυζαντινολόγος Κάρολος Ντηλ γράφει για την βυζαντινή επίδραση στην Ιταλία : «στην Ρώμη υπήρχε ολόκληρη ελληνική συνοικία ,όπου ευρίσκοντο πολλά βυζαντινά μοναστήρια ,η δε Ρώμη του 7ου και 8ου αιώνα ήταν πόλη κατά το ήμισυ βυζαντινή...η Βενετία εξ'άλλου με τα ήθη της και τις κλίσεις της ήταν πόλη εντελώς ελληνική...Έλληνες επίσκοποι κυβερνούσαν τις εκκλησίες,το ελληνικό τυπικό ίσχυε παντού ,η ελληνική ήταν η επίσημη και συγχρόνως ομιλούμενη γλώσσα της χώρας και όταν ακόμη οι Νορμανδοί βασιλείς διαδέχθηκαν τους βυζαντινούς ηγεμόνες, οι θεσμοί διατήρησαν επί πολύ την σφραγίδα του βυζαντίου και εξακολούθησαν να χρησιμοποιούν την ελληνική τόσο για τις επίσημες πράξεις όσο και για τις τρέχουσες.

Θαυμάσιο Ψηφιδωτό από την Ραβέννα του 6^{ου} Αιώνος

- Ο μοναχός Νείλος (910-1005 μ.Χ.) στο ησυχαστήριο της Καμπάνιας αντέγραφε χειρόγραφα, δίδασκε καλλιγραφία, φύτευε αμπέλια, πολλά χειρόγραφα του διατηρήθηκαν από τον 10ον αι. στην βασιλική μονή της Κρυπτοφέρρης στην είσοδο της Ρώμης, την τελευταία που έκτισε και που ήταν κέντρο μορφώσεως και υμνογραφικής παραγωγής.
- Στην Σικελία και Καλαβρία μετά την απόβαση του στρατηγού του Ιουστινιανού, Βελισάριου, (535-540 μ.Χ.) άνθησε η υμνογραφία, η μουσική, η ρητορική, η γραμματική.
- Επίσης αναπτύχθηκε ιδιαίτερα η αγιογραφία.

Γερμανία

- Εργάτες του εκπολιτισμού στην Γερμανία είναι οι Ελληνίδες σύζυγοι των ηγεμόνων και οι κληρικοί και μοναχοί.
- Κατά τον 10ον αι. η αδελφή του αυτοκράτορος Βασιλείου του Β΄ η Θεοφανώ, γίνεται σύζυγος του Όθωνα του Β΄ και φέρνει μαζί της έθιμα βυζαντινά και ελληνικά χειρόγραφα,μαζί με πλήθος ακολούθων. Ελληνικά γράμματα διδάσκονται ,κτίζονται εκκλησίες απο Έλληνες τεχνίτες .Ο Γερμανός ιστορικός Σλοσσερ γράφει: «...Ένα μέρος του φωτός ,το οποίο λάμπει απο τους χρόνους του Όθωνος του μεγάλου ,άρχισε να λάμπει στην δύση ,όταν άνδρες σοφοί ήλθαν με την σύζυγο του Όθωνα ή εκλήθησαν αργότερα με σκοπό να δώσουν μόρφωση στην Γερμανία...».

*Ἡ βασιλοῦς Ἄννα ἀναχωρεῖ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ρωσίαν διὰ
νὰ νυμφευθῇ τὸν ἡγεμόνα Βλαδίμηρον Α΄. (Εἰκὼν Βαλόδσκυ).*

- Η Θεοφανώ σκανδάλισε τους υπηκόους της ,διότι έκανε ...μπάνιο και φορούσε μεταξωτά ,ο γιος της Όθων ο Γ΄ ήταν αφάνταστα υπερήφανος για την ελληνική του καταγωγή και του άρεσε να μιλά ελληνικά και να χρησιμοποιεί ο,τι νόμιζε ότι ήταν η αληθινή αυτοκρατορική εθιμοτυπία.Χάρη στην προστασία του πολλοί Έλληνες ήλθαν στην Γερμανία γύρω στον 10ο αι. Μετά τον θάνατο του Όθωνα Β΄ η Θεοφανώ κυβέρνησε τόσο καλά ,ώστε ο ιστορικός Γκίζενμπρεχτ λέει : «ένας ικανός άνδρας σε παρόμοια θέση είναι ζήτημα αν θα κατόρθωνε περισσότερα!». Ο γάμος του Όθωνα είχε κάνει τόση εντύπωση στον Ούγο Καπέτο της Γαλλίας ,ώστε ζήτησε κι'αυτος βυζαντινή νύφη για τον γιο του τον Ροβέρτο.

ΣΟΥΗΔΙΑ ΚΑΙ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

- Στην Σουηδία πήγε η Ειρήνη ,κόρη του Ισαακίου Αγγέλου (1208) για να παντρευτεί τον βασιλιά Φίλιππο της Σουηδίας. Και αυτή είχε αγαθή επίδραση στον βορρά, ώστε κάποιος Γερμανός ποιητής την ονομάζει «ρόδο χωρίς αγκάθι και περιστέρι χωρίς χολή».
- Στην Φινλανδία έρχεται μέσω Ρωσίας τον 110ν αι. ο Έλλην μοναχός Σέργιος , ο οποίος ιδρύει το μοναστήρι Βλάμο σε νησίδα της λίμνης Λαδόγα ,που υπάρχει μέχρι σήμερα.Τον 14ον αι. έρχεται στον Άθω απο την Φινλανδία κάποιος που , αφού εκπαιδεύθηκε, χειροτονήθηκε και πήρε το όνομα Αρσένιος και ίδρυσε άλλο μοναστήρι στην Κονεβίτσα,που έγινε ιεραποστολικό κέντρο. Ο Σέργιος και ο Αρσένιος εορτάζονται ως άγιοι απο την ορθόδοξη εκκλησία της Φινλανδίας.

- Τέλος στον τομέα της τέχνης τα συμπεράσματα του Γάλλου καθηγητού R.Huyghe στο βιβλίο του “Η τέχνη και ο άνθρωπος» (λαρούς) αποδεικνύουν ότι στην ιρλανδική εκκλησιαστική τέχνη δεν έχουμε επιδράσεις απο την κελτική της Γερμανίας ,αλλά απο την τέχνη της ανατολικής Εκκλησίας.Μοναχοί απο την Ανατολή εισέδυσαν στην Γαλλία ,Ισπανία,και μέχρι την Ιρλανδία, έχοντας μαζί τους «αγίας γραφάς» στολισμένες με μικρογραφίες γεωμετρικού στυλ , χαρακτηριστικής ανατολικής τεχνοτροπίας .
- Ο Άγγλος Α.Λώρη στο έργο του «η τέχνη των μεγάλων ζωγράφων» λέει ότι : «μέχρι τον 9ο αι. οι καλλιγράφοι της δύσεως ,Γότθοι η Ιταλοί ,μιμούνται την ιδίαν πενναν και την ιδίαν μελάνην με τους βυζαντινούς .Επίσης βυζαντινή επίδραση παρατηρείται και στις μικρογραφίες και ιδίως στα ψαλτήρια των εκκλησιών Ιρλανδίας και Σκωτίας μέχρι τον 12ο αι.

ΒΥΖΑΝΤΙΟ, ΤΟ ΑΜΕΣΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- Ο πολιτισμός του Βυζαντίου σημάδεψε όλους τους λαούς ,που για μια στιγμή της ιστορίας τους βρέθηκαν μέσα στα σύνορά του η κάτω από την ακτινοβολία του.
- Ειδικά για τον νεότερο Ελληνισμό το Βυζάντιο είναι το άμεσο παρελθόν και οι ρίζες του βρίσκονται σ' αυτό . Η χιλιετηρίδα του Βυζαντίου είναι η γέφυρα απο τον αρχαίο στον νέο Ελληνισμό, αν και ο Ελληνισμός ,σαν πολιτιστικός φορέας και όχι κρατική υποδομή, δεν καταργήθηκε ποτέ ,διότι είναι διαχρονικό ιδανικό ζωής.
 - Είναι βέβαιο ότι η αρχαία και κλασική Ελλάς είναι κάτι ξεχωριστό για τον Ελληνισμό και για τον σύγχρονο πολιτισμό αλλά και το Βυζάντιο καθόλου δεν υστερεί και η τυχόν άρνησή του προκαλεί ένα μεγάλο πολιτιστικό και ιστορικό κενό ,για μια εποχή που ο Ελληνισμος είχε την μεγαλύτερη έκταση και ζωή 1.100 ετών !